

Sundsvalls kommun
sundsvalls.kommun@sundsvall.se

2017-12-07

Dnr 400-2016:11440

Rektor, Kyrkmons skola
maria.stal-sundqvist@skola.sundsvall.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av förutsättningar för del-
aktighet i undervisningen vid Kyrkmons skola i
Sundsvalls kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av "Förutsättningar för delaktighet i undervisningen". Syftet är att *granska och bedöma hur lärare skapar förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningssituationen.*

De övergripande frågeställningarna är:

1. Vad i undervisningen skapar förutsättningar för delaktighet?
2. Vad i undervisningen skapar inte förutsättningar för delaktighet?

I detta ingår att granska och bedöma på vilka sätt och i vilken utsträckning *undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön* ger eller inte ger förutsättningar för delaktighet för alla elever. Skolinspektionen utgår i den här kvalitetsgranskningen från en definition av delaktighet som omfattas av sex delaktighetsaspekter: tillhörighet, tillgänglighet, samhandling, engagemang, erkännande och autonomi.¹

Granskningen genomförs i en klass i årskurs 5 vid 23 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Kyrkmons skola², i Sundsvalls kommun, ingår i denna granskning. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionen besökte Kyrkmons skola den 17-19 oktober 2017. Besöket genomfördes av Stina Linder och Maud Karlström. Lektionsobservationer samt intervjuer med lärare, elever, rektor och representanter för elevhälsan har genomförts.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de viktigaste utvecklingsområdena som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.³

¹ Se bilaga 2, "Definition av delaktighet".

² Se bilaga 1, "Bakgrundsuppgifter om verksamheten".

³ För granskningens författningsstöd, se bilaga 3.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärares⁴ arbete med att skapa förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningen fungerar väl inom några områden, men behöver utvecklas för att stärka tillgängligheten för eleverna, samt elevernas möjlighet till engagemang och autonomi (se tabell och vidare beskrivning nedan).

Tabell: Översikt av bedömda utvecklingsområde inom undervisnings aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön, i förhållande till de sex delaktighetsaspekterna. I gråa fält anges de prioriterade utvecklingsområdena. Vita fält betyder att det inte bedömts vara ett prioriterat utvecklingsområde. Svarta fält betyder att de delaktighetsaspekterna inte är relevanta att bedöma i förhållande till lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön.

	Tillhörighet	Tillgänglighet	Samhandling	Erkännande	Engagemang	Autonomi
Undervisningsaktiviteter					Utvecklingsområde	Utvecklingsområde
Lärares ageranden		Utvecklingsområde				Utvecklingsområde
Omgivningsfaktorer i lärmiljön		Utvecklingsområde				

Undervisningens aktiviteter

Granskningen visar att lärare utformar momenten i undervisningen på ett sätt så att alla elever har en *tillhörighet* i klassen. De allra flesta elever i klassen deltar i undervisningen och arbetar med samma ämnen. På de flesta lektioner deltar i stort sett alla elever under en gemensam introduktion och efter genomgången går vanligtvis ett fåtal elever till ett angränsande rum tillsammans med en av resurspersonerna som arbetar i klassen. Även om rektorn och lärare strävar efter att alla elever ska vara i klassrummet och få sin undervisning där är det sällan det till fullo sker.

Lärare utformar undervisningens aktiviteter så att de är *tillgängliga* för elever. Lärare använder sig av skriftliga tidsangivelser som komplement till den muntliga genomgången vid igångsättning av lektionen. På så sätt tydliggör lärare för eleverna hur länge de ska arbeta med de olika lektionsaktiviteterna. På morgonens första lektion går också lärare igenom dagens schema, vilka ämnen och tider som är aktuella för elever under dagen. Det finns även elever som har ett eget bildschema framför sig på

⁴ Med lärare avses i beslutet de lärare som har deltagit i Skolinspektionens intervjuer och vars lektioner har varit föremål för Skolinspektionens observationer.

bänken som beskriver dagen. Lärare utformar däremot inte undervisningens aktiviteter så att samtliga elever är aktiva i undervisningen. Visserligen använder sig lärare av tydliggörande och kompletterande instruktioner, men trots dessa finns det elever i klassen som inte är aktiva under lektionernas elevaktiva moment.

Lärare utformar grupparbeten så att elever ges förutsättningar att *samhandla* med sina klasskamrater. Vid planerade grupparbeten är det lärare som bestämmer gruppindelningar så att det ska bli en planerad grupp sammansättning. Vid kortare grupp- och parövningar får elever välja arbetskamrat själva och det är inte alltid som lärare säkerställer att alla som vill också har någon eller några att arbeta med.

Lärare utformar undervisningen så att elever ges *erkännande*. Lärare ser till så att de allra flesta elever kan delta i uppgifter och att de ges chans att bidra till uppgiftens genomförande. Lärare har i undervisningen stöd av resurspersoner som tar ett ansvar för de elever som inte deltar i aktiviteten.

Lärare utformar inte undervisningens aktiviteter så att den främjar alla elevers *engagemang* i tillräcklig utsträckning, vilket medför att alla elever inte är aktiva och ägnar sig åt lektionens aktivitet. Vid de tillfällen då det blir hög ljudvolym inne i klassrummet ser inte alltid lärare till att alla elever lyssnar på vad läraren eller deras klasskamrater säger. Lärare utformar inte aktiviteterna så att samtliga elever motiveras till att arbeta med sina uppgifter. Även om lärare erbjuder vissa elever att arbeta med surfplatta eller dator på lektionstid, säkerställer inte lärare att dessa används inom lektionens syfte. På de flesta lektioner är det framförallt flickorna, samt ett fåtal pojkar, som arbetar med lektionens aktivitet och som lyssnar på varandra till exempel vid redovisning. Under de allra flesta genomgångar, när lärare styr samtalen, lyssnar de flesta elever på lärare och på varandra.

Lärare utformar inte undervisningens aktiviteter så att den främjar elevers *autonomi* i tillräcklig utsträckning, genom att möjliggöra elevers inflytande över innehåll och arbetssätt. Även om lärare ibland efterfrågar elevers synpunkter kring lektioners innehåll och aktiviteter görs det inte kontinuerligt och det är sällan undervisningen utformas utifrån elevers synpunkter och åsikter. Lärare utformar sin undervisning så att den är bestämd på förhand och vid majoriteten av lektionerna arbetar eleverna med likadana uppgifter. I praktisk-estetiska ämnen ges elever möjlighet att göra egna val inom ramen för en förutbestämd uppgift och de kan på så vis arbeta med samma sak fast på olika sätt. Elevers autonomi främjas enbart till viss del i ett praktisk-estetiskt ämne, då en lärare gjort egna instruktionsfilmer så att elever kan se hur moment kan genomföras och därmed komma vidare i sitt arbete på ett självständigt sätt.

Lärares ageranden

Granskningen visar att lärare inte ger ett anpassat och aktivt lärarstöd som i tillräcklig utsträckning skapar *tillgänglighet* i undervisningen för alla elever. Lärare ger inte ett tillräckligt stöd till alla elever så att de kan förstå lektionens syfte och därmed veta vad de ska arbeta med. Det är inte alltid som lärare uppmärksammar de elever som inte kommer igång i arbete eller som efter ett tag slutar arbeta. Det är alltid flera vuxna, lärare och resurspersoner, som deltar under lektionerna men det är vid några tillfällen otydligt vilken lärare som leder och styr undervisningen. Trots att lärare upplever att det är svårt att hålla klassen samlad under lektionerna har inte elevhälsan, som samlad kompetens, gett stöd eller handledning till lärare i arbetet med att skapa en tillgänglig undervisning under innevarande termin. Specialpedagogen har funnits tillhands för att ta fram vissa alternativa verktyg till enskilda elever, men har inte varit involverad på gruppnivå i klassen.

Lärare ger elever *erkännande* genom att uppmuntra och visa respekt för elevers arbetsinsatser. Lärare använder sig av olika metoder för att stimulera och bekräfta elever. Under lektionerna förmedlar lärare till elever att de tror på elevers förmåga. De flesta elever får komma till tals i klassrummet vid de tillfällen som lärare fördelar ordet under genomgångar. Tiden utöver genomgångar är ganska ofta hög ljudvolym i klassrummet. Vid de tillfällena ger lärare inte elever samma möjlighet att nyttja det gemensamma talutrymmet, på ett sätt som främjar att alla elever blir lyssnade till. Vid ett fåtal tillfällen utmanar lärare de elever som behöver större utmaningar och mer avancerade uppgifter. Kraven på elever varierar inte alltid utifrån elevers förutsättningar utan lärare ger oftast samma uppgifter till alla elever.

Lärare arbetar inte i sitt aktiva lärarstöd med att främja elevers *autonomi* i tillräcklig utsträckning. Lärare arbetar inte kontinuerligt med att ge elever inflytande över sitt lärande genom att exempelvis ge eleverna stöd i att utveckla en medvetenhet om och förståelse för den egna läroprocessen. Vidare ger lärare sällan elever möjlighet att reflektera över sitt lärande. Även om lärare vid enstaka tillfällen pratat med elever om hur de lär sig bäst ges det inga tydliga exempel på hur det lett till några förändringar i undervisningen.

Omgivningsfaktorer i lärmiljön

Granskningen visar att den fysiska lärmiljön inte är utformad så att den i tillräcklig utsträckning skapar *tillgänglighet* och därmed främjar att alla elever ges förutsättningar att vara delaktiga. Lärare har inte organiserat klassrummet så att samtliga ele-

ver kan ta del av lärares genomgångar under lektioner. Visserligen har lärare utformat avskärmade arbetsplatser utifrån elevers behov, men utformningen innebär att eleverna har svårt att se läraren och att ta del av undervisningen.

Lärare har utformat klassrummen så att elever kan ges förutsättningar att utöva sin *autonomi*. Elever kan hämta material själva utan att vara beroende av lärares hjälp. Det finns utrymmen i nära anslutning till klassrummet som kan nyttjas vid par- eller grupparbeten, eller av enskilda elever, för att främja elevers möjlighet till koncentration.

Lärare arbetar för att ge elever *erkännande* genom att ta ansvar för att det råder ett tryggt klassrumsklimat. Lärare och elever visar varandra ett respektfullt bemötande och lärare uppmärksammar elever som inte lyssnar till varandra. Även om lärare säger till elever som inte lyssnar på lärare eller andra elever är det inte alltid det ger önskad effekt.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden avseende undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön. Huvudmannen behöver se till att:

- Lärare ger ett anpassat och aktivt lärarstöd samt utformar lärmiljön utifrån elevers olika behov så att alla elever ges möjlighet att delta i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte ger ett aktivt och anpassat lärarstöd samt utformar lärmiljön på ett sätt som i tillräcklig utsträckning skapar *tillgänglighet* för alla elever. Observationer visar att lärare inte tydliggör lektionens innehåll och uppgifter genom att beskriva syfte och mål med aktiviteten. Alla elever förstår inte vad de ska göra, kommer inte igång med sitt arbete och börjar göra annat, vilket lärare inte alltid uppmärksammar. I intervju med lärare uppger en lärare att hen brukar gå igenom syfte med lektionen, även om det inte sker regelbundet. Av en lärare framkommer att det finns elever i klassen som bara orkar arbeta korta stunder. Enligt läraren är det svårt både att få de eleverna att arbeta och att få alla elever att stanna kvar i klassrummet. Enligt elever är det sällan som lärare berättar varför elever ska göra uppgifter. Elever uppger i intervju att även om de flesta elever i klassen förstår vad de ska göra när läraren har haft sin genomgång, finns det alltid elever som inte förstår. Representeranter från skolans elevhälsa uppger i intervju att skolan har sökt stöd från kommunens centrala elevhälsa för att stötta upp kring den observerade klassen. Detta bekräftas av rektorn som uppger att den centrala elevhälsans arbete inte har påbörjats ännu.

Rektorn bekräftar även att skolans elevhälsa mestadels har arbetat med elever på individnivå och att de inte har gett stöd till lärare för att utveckla deras arbete på gruppnivå.

Vidare visar observationer att lärare inte utformat klassrummets fysiska lärmiljö så att samtliga elever kan tillgodogöra sig undervisningen. Det finns elevplatser som avskärmats så att eleven inte till fullo kan ta del av lärares genomgångar och instruktioner på tavlan. Lärare uppger i intervju att alla elever har fasta placeringar i klassrummet och att några elever har platser som är avskärmade därför att de är i behov av det. I intervju med lärare framgår att skolans elevhälsa inte har varit involverade i arbetet med att skapa delaktighet och tillgänglighet för eleverna i klassen.

Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärares stöd, anpassning och utformning av lärmiljön inte i tillräcklig utsträckning skapar tillgänglighet för alla elever i undervisningen. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för att samtliga elever ska ges möjlighet att vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

- Lärare genom en strukturerad undervisning stimulerar och främjar alla elevers lust och motivation för lärandet.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte utformar undervisningen på ett sätt som främjar *engagemang* för alla elever. Därmed främjas heller inte alla elevers vilja att lära och att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Observationer visar att lärare inte uppmärksammar att det finns elever som gör annat än vad som planerats för lektionen. Det är framförallt pojkar som inte till fullo ägnar sig åt lektionens aktivitet. Det kan exempelvis vara att eleven går ut ur klassrummet, eleven får använda surfplatta till annat än lektionsämnet, att eleven gör annat på en dator eller att eleven sitter på sin plats och antingen pratar om annat eller ligger över bänken. Observationerna visar vidare att det ofta är hög ljudvolym inne i klassrummet och att lärare sällan får eleverna att vara tysta och lyssna på varandra. Lärare uppger i intervju att de vill vara flexibla och att de alltid försöker anpassa lektionerna efter elevers behov. Lärare uppger vidare att det finns elever i klassen som det är svårt att få igång i arbete och även svårt att motivera under lektionens gång. Enligt lärare händer det att dessa elever gör annat och att de ibland även avviker från lektionen. Lärare uppger vidare att när elever avviker från lektionen brukar någon av resurspersonerna följa med eleven. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärares arbete för att skapa *engagemang* i undervisningen behöver utvecklas.

- Lärare utformar undervisningen så att alla elever ges möjligheter att utöva sitt inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt och möjlighet att utveckla förståelse och inflytande över det egna lärandet.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte främjar elevers *autonomi* genom att i tillräcklig utsträckning skapa möjlighet för elever att utöva sitt inflytande över det egna lärandet. Observationer visar att undervisningens aktiviteter till största del består av att lärare har bestämt lektionens innehåll på förhand och att alla elever gör samma sak. Under de observerade lektionerna, förutom vid ett tillfälle, efterfrågar lärare dock inte elevers åsikter, synpunkter eller önskemål avseende undervisningens innehåll och arbetssätt. Elever uppger i intervju att lärare sällan efterfrågar elevernas synpunkter kring vad elever ska arbeta med. Enligt eleverna finns det ibland möjlighet att påverka i vilken ordning de ska arbeta med de olika momenten på lektionen, men de ges inte möjlighet att påverka innehållet i undervisningen.

Observationer visar vidare att det inte sker något kontinuerligt arbete för att utveckla elevers medvetenhet kring den egna lärprocessen. Exempelvis ger lärare inte elever möjlighet eller stöd i att reflektera över sitt lärande eller sin lärsituation. I intervju med lärare framkommer att en lärare upplever att det är svårt att väva in moment där elever får möjlighet att reflektera över sitt lärande. En annan lärare uppger att hen i enskilda samtal med elever, vid enstaka tillfällen pratat med elever om deras lärande. Det blir enligt läraren sällan av, men läraren uppger att hen har som mål att arbeta mer med det framöver. I intervju med elever uppger en elev att lärare ibland frågar elever hur de lär sig bäst, men enligt eleven har det inte lett till att det har skett någon förändring i undervisningen.

Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte ger elever tillräckliga förutsättningar att ha ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt samt möjlighet att utveckla en medvetenhet över sin egen lärprocess. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för alla elever att vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 7 juni 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Huvudmannen ska vid uppföljningen även redovisa hur granskningens resultat används övergripande i

hela verksamheten. Vidare ska huvudmannen redovisa hur rektorn och huvudmannen följer upp de vidtagna åtgärderna samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt.

Redogörelsen skickas via E-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:11440) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef/Beslutsfattare

Stina Linder
Utredare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/forutsattningar-for-delaktighet-i-undervisningen/>

Bilageförteckning

Bilaga 1	Bakgrundsuppgifter om verksamheten
Bilaga 2	Definition av delaktighet
Bilaga 3	Granskningens författningsstöd

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Kyrkmons skola är en F-6-skola med cirka 300 elever. Skolan är belägen i Njurunda i Sundsvalls kommun. Innevarande läsår är samtliga årskurser indelade i två parallellklasser. Undantagna är årskurs 2 som har tre klasser och årskurs 5 som består av två mindre klasser. De två klasserna i årskurs 5 har totalt 19 elever som till största del ges undervisning i samma undervisningsgrupp, förutom att de delas upp i klass a och b i vissa praktisk-estetiska ämnen. Skolan är organiserade i arbetslag, F-1, 2-3, 4-5 samt årskurs 6 tillsammans med lärare i praktisk-estetiska ämnen. Skolan har även samlat lärare för varje årskurs i "årskursteam" där lärare ges tid att samarbeta. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor. Elevhälsoteamet består dels av rektorn och biträdande rektor samt av skolsköterska och specialpedagog. I elevhälsoteamet deltar även kurator, psykolog och skolläkare på ett antal möten per termin, samt vid behov.

I årskurs 5 arbetar det två lärare som till stor del delar på undervisningen och ofta är i klassrummet tillsammans. Det finns även två resurspersoner knutna till klassen som stöd i gruppen. Resurspersonerna följer klassen när elever har praktisk-estetiska ämnen.

Av nationell statistik för läsåret 2015/16 framgår att elever i årskurs 3 på Kyrkmons skola som når kravnivåerna på de olika delproven i nationella prov i svenska och matematik varierar mellan 67,3 procent till 100 procent. Statistiken visar att i årskurs 6 når 100 procent av elever kravnivåerna i delprovet tala i ämnet svenska. På delprovet läsa når 91,5 procent av elever kravnivåerna och på delprovet skriva når 78,9 procent kravnivåerna.

På ämnesprovet i matematik är det 78,3 procent av elever som når kravnivåerna. När det gäller ämnesprovet i engelska klarar 100 procent av elever kravnivåerna gällande delproven tala samt läsa och lyssna. På delprovet skriva uppnår 85,2 procent av elever kravnivån.

Bilaga 2: Definition av delaktighet

Skolinspektionen använder en definition av delaktighet som har utvecklats av främst professor Ulf Janson vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet. Denna definition är också den som används och har vidareutvecklats av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Enligt denna definition består delaktighet av sex identifierbara aspekter: *tillhörighet*, *tillgänglighet*, *samhandling*, *erkännande*, *engagemang* och *autonomi*.⁵

Aspekten *tillhörighet* innebär att eleven formellt tillhör skolan, klassen eller gruppen. Det betyder att eleven, genom att vara inskriven i en skola och placerad i en klass, har rätt att delta i den aktivitet som ska genomföras och ingå i det sammanhang som råder. Detsamma gäller om läraren tilldelat eleven en gruppstillhörighet för ett särskilt moment i en undervisningssituation.

Aspekten *tillgänglighet* består av tre olika delar. *Fysisk tillgänglighet* som innebär att miljön är anpassad och därmed tillgänglig för alla elever. Det handlar exempelvis om att elever kan ta sig till och använda platser och miljöer, men också att undervisningsobjekt är tillgängliga för alla. Vidare består aspekten *tillgänglighet* av *tillgängligt meningsskapande* det vill säga skolans ansvar för att se till att alla elever förstår sammanhangets mening och innebörd. Slutligen innebär *kommunikativ tillgänglighet* att alla elever ges möjlighet att förstå både talat språk och annan icke-verbal kommunikation.

Aspekten *samhandling* innebär att eleven ges möjlighet att vara med i utförandet av en gemensam aktivitet. Det handlar om gemenskap och interaktion elever emellan, exempelvis under idrotten eller vid grupparbeten. Det behöver dock inte betyda att alla elever gör samma sak inom en aktivitet, utan att alla elever bidrar till aktivitetens genomförande.

Aspekten *erkännande* är en delaktighetsaspekt som handlar om andras uppfattningar och acceptans och innebär exempelvis att elever uppfattas tillföra något till gruppen eller sammanhanget. Det betyder således att elever accepteras som de är av de andra elever, men också av lärare och av annan personal, och att elevers medverkan i en aktivitet inte ifrågasätts av andra.

Aspekten *engagemang* är en egenupplevd aspekt av delaktighet. Engagemang kan inte avkrävas elever och enbart indirekt skapas av andra. Det handlar om huruvida elever upplever sig engagerade och motiverade i en undervisningssituation. Något som kan vara beroende av de förutsättningar som andra delaktighetsaspekter ger, exempelvis utifrån den grad av tillgänglighet som råder eller i form av andras erkännande.

⁵ Se exempelvis Szönyi, K. och Söderqvist Dunkers, T. (2015). *Där man söker får man svar. Delaktighet i teori och praktik för elever med funktionsnedsättning*. FoU skriftserie nr 2. Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Skolinspektionen

Aspekten *autonomi* handlar om att elever har inflytande över den egna situationen, d.v.s. att elever har möjlighet att bestämma över det egna handlandet, vad som ska göras, hur det ska göras, och tillsammans med vilka, dock inom de ramar som skolans regler ger. I detta ingår även inflytande och reflektioner över det egna lärandet.

Bilaga 3: Granskningens författningsstöd

1 kap. 3 § skollagen (SFS 2010:800)

I denna lag avses med undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

1 kap. 8 § skollagen, andra stycket

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet.

1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

1 kap. 10 § skollagen

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

3 kap. 5a § skollagen

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §.

3 kap. 10 § skollagen

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

4 kap. 9 § skollagen

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

5 kap. 3 § skollagen

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

5 kap. 2 § skolförordningen (SFS 2011:185)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen - För kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221

I förskolans och skolans uppdrag ligger att alla barn och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål. I detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Förskolan och skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

Prop. 2009/10:165, s. 229

Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ha lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs.

Prop. 2009/10:165 s. 276

Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Prop. 2009/10:165, s. 367

Elever är olika och har olika behov. De har alla rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Därför måste skolan möta eleverna på olika sätt. Skolgången ska således anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Denna anpassning får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta. Det är också av stort värde mot bakgrund av grundskolans fostrande uppgift att elever med olika bakgrund och skilda förutsättningar kan mötas i skolan.

Lgr 11⁶, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmännisklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller

⁶ Förordningen (SKOLFS:2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet reviderades genom SKOLFS 2017:11 och ändringen trädde i kraft den 1 juli 2017. Bilagan till förordningen får tillämpas på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2018. Skolinspektionen tillämpar den gamla lydelsen i denna kvalitetsgranskning, d.v.s. lydelsen före ändringen genom SKOLFS 2017:11.

annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass och enskilt.

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan lära, utforska och arbeta självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin förmåga.

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever.

Alla som arbetar i skolan ska

- främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren ska

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan och
- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Rektorn har ansvar för att

- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.